

תורתך שאלתי

עיון בפרשיות השבוע בדרך שאלות ותשובות

גליון מס' 262 - לפרשת לך לך

שואלים על השולחן

שאלת פתיחה ללימוד משפחתי

וַיִּשְׁמַע אֲבָרָם כִּי נִשְׁבָּה

אָחִיו וַיֵּרָק... וַיֵּרְדֹּף עַד דָּן

מדוע הסתכן ויצא למלחמה מול ארבעת המלכים, רק כדי להציל את לוט אחיינו, שממנו נפרד זה מכבר, בשל דרכיו?

- חום לב וקרבת משפחה (רמב"ם). אהבתו לאחיינו, שגדל על ברכי אמונתו, עוררה בו מסירות נפש.
- מערכה על כבוד שמים (הר"ן). נמרוד כיוון את חציו נגד לוט כדי לפגוע באברהם. הגנתו היתה מלחמת קודש.
- ביטחון בה' (יפה תואר). אברהם היה מלומד בניסים ולא ירא כלל.
- נאמנות לדיבור (רבי יוסף צבי מסלנט). אברהם הבטיח ללוט שיעמוד לו לעזר, ומסר נפשו לקיים מוצא פיו למען קידוש השם.

מסקנות יישומיות לחיים:

1. נאמנות להתחייבות. אברהם לימדנו שמילה זו מילה. גם כשהתנאים משתנים ומקשים, שמירה על הבטחה היא יסוד מוסרי וקידוש ה' בעולם.
2. אחריות משפחתית. אף שלוט בחר בדרך שונה והתרחק, בעת צרה לא "התחשבן" עמו אברהם, אלא נחלץ לעזרתו באופן מיידי. ערבות המשפחה קודמת לכל מחלוקת.
3. מסירות נפש מתוך ביטחון בה'. כשפועלים למען מטרה נעלה ולשם שמים, זוכים לסיעתא דשמיא ולכוחות, מעבר לטבע.

לָךְ לָךְ מֵאֲרָצָה וּמִמּוֹלַדְתְּךָ (יב, א)

היכן ציוה הקב"ה את אברהם 'לך לך'?

באור כשדים

לדעת האבן עזרא, הציווי נאמר עוד באור כשדים, וסדר הפסוקים נכתב לפי הכלל הידוע "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

בחרן

לדעת רש"י, הציווי ניתן לאחר שהגיע לחרן עם תרח אביו, ומשם נצטווה להמשיך ולהתרחק עוד (כך סוברים מרבית המפרשים).

בשני המקומות

לדעת הרד"ק, הקב"ה ציווה אותו פעמיים, לראשונה באור כשדים, ובשנית בעת שהותו בחרן להורות לו להמשיך אל הארץ המובטחת.

אָמְרִי נָא אָחֹתִי אֶת (יב, יג)

האם שרה אכן אמרה זאת למצרים?

* לדעת הספורנו והמלבי"ם שרה אכן אמרה למצרים שהיא אחותו (וזוהו ביאור הכתוב "על דבר שר").

* לעומתם, הרמב"ן והמהר"ל מבארים ששרה שמרה על שתיקה. היא נמנעה מלהכשילם באיסור עריות, ורק אברהם אמר זאת, כדי להציל את נפשו, ומשום כך גער בו פרעה: "לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אֶשְׁתְּךָ הִוא".

* החזקוני סובר שבתחילה אמרה שהיא אחותו, אך משהובאה לבית פרעה שינתה דבריה וחשפה מיד שהיא אשת איש.

הגליון מוקדש

לע"נ ר' יהודה אריה
ב"ר הרה"ג אברהם
זללה"ה

וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיהָ וּמְקַלְלָהָ (יב, א)

מדוע נאמרו מברכים ברבים ("מְבָרְכֶיהָ"), ואילו המקללים בלשון יחיד ("וּמְקַלְלָהָ")?

* ה'כלי יקר' מבאר שאוהבי אברהם ומבקשי טובתו יהיו רבים לאין שיעור, בעוד צורריו יישארו מיעוט מבוטל. ה'משך חכמה' מוסיף שברכת ה' נושאת כוח מנביט המושך עוד ועוד מברכים, בעוד קללת הרשעים מכלה את עצמה וממעטת אותם.

* מנגד, תרגום יונתן ראה ברבים רמז לשבט הכהנים שיברכו את זרעו באהבה לדורות, וביחיד רמז לנמרוד (כרבנו בחיי). רבי זלמן סורוצקין מוסיף שהיחיד רומז למי שפיו ולבו אינם שווים כמו בלעם, שבירך בשפתיו וקילל בליבו.

אֵל נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינָךְ

מדוע היה חשוב כל כך לאברהם אבינו למנוע את המריבה?

כיבוי האש בעודה קטנה

במדרש רבה וברד"ק מוסבר שהמריבה כבר החלה לחלחל, ואברהם הזדרז לעוצרה בטרם תתפשט מהרועים אליהם.

קידוש ה' וביטחון המשפחה

הרמב"ן והנצי"ב מבארים שהוא חשש מחילול ה' ומחולשה אל מול עמי הארץ הסובבים, שעלולים היו לנצל את הפירוד לרעתם.

שלום הבית והתדמית

ה'בכור שור' מדגיש את החשש התדמיתי, שאם אינו מסתדר עם בן משפחתו, כיצד יוכל להשפיע על אחרים? ור' זלמן סורוצקין מוסיף שמריבה בין שני קרובים, המכירים זה את חולשותיו וסודותיו של זה, עלולה להפוך להרסנית.

וַיֹּאמֶר: הֲגֵר שְׂפַחַת שָׂרִי, אִי מִזָּה בָּאת וְאָנָּה תֵּלַכְכִּי? וַתֹּאמֶר: מִפְּנֵי שָׂרִי נִגְבַּרְתִּי אֲנֹכִי בִּרְחַת (טז, ח)

תגובת המלאך אינה מובנת, מדוע ענה לה "שוכי אל נברתי והתעני תחת ידיה"? והרי זו בדיוק סיבת בריחתה, העינוי שחוותה תחת שרה. וכי כיצד שולח אותה המלאך בחזרה אל אותו הצער שממנו נמלטה?

מבאר רבי מאיר שפירא מלובלין: שורש בריחת הגר נבע מגאוה, מהקושי לקבל מרות ולהתבטל בפני גבירתה הצדקת. התרופה למידת הגאוה היא לזכור "מאין באת ולאן אתה הולך" (אבות ג, א), ולכך רמז המלאך כששאל: "אִי מִזָּה בָּאת וְאָנָּה תֵּלַכְכִּי?"

אולם הגר התמקדה רק ברובד החיצוני והשיבה: "מִפְּנֵי שָׂרִי נִגְבַּרְתִּי אֲנֹכִי בִּרְחַת". על כך אמר לה המלאך: כיוון שלא הבנת את הרמז, אות הוא שטרם הפנמת את מידת הענווה. על כן, עליך לשוב לבית שרה ולהתחנך שם, עד שתיקנה בנפשך מידה יקרה זו.

מסקנות יישומיות לחיים

- התבוננות פנימית במקום האשמת הזולת. בעימות או קושי במערכות יחסים, הנטיה הטבעית היא להאשים את הזולת ("מפני שרי אנכי בורחת"). מכאן למדנו שיש לעצור ולשאול את עצמנו: היכן חלקנו? ומה עלינו לעשות?
- צמיחה באמצעות התמודדות. לרוב קושי אינו נפתר בבריחה מהזירה. דווקא החזרה למקום המורכב, תוך מוכנות לעבודה עצמית ("שובי אל גבירתך"), זה המסלול המדויק לבניית האישיות ולפתרון הבעיות והאתגרים.

שְׁתֵּים עָשָׂר שָׁנָה עָבְדוּ אֶת פְּדֹרְלֵעֹמֶר וְשָׁלֹשׁ עָשָׂר שָׁנָה מֶרְדֹּךְ

(יד, ד)

כמה זמן נמשך מרד מלכי סדום, ובאיזו שנה התרחש?

* שיטת רוב המפרשים: עבדו 12 שנה, ובשנה ה-13 מרדו. לפי ביאור זה, המרד נמשך רק שנה אחת, ובשנה ה-14 למלכותו שב כדרלעומר להילחם בהם.

* שיטת חז"ל (שבת יא ע"א): המרד נמשך 13 שנים שלמות (בסך הכל 25 שנות עבדות), ורק בשנה ה-14 למרדן (שהיא השנה ה-26 למנין הכללי) בא כדרלעומר להכניעם.

וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם הַהֵרָה מִקֶּדֶם לְבֵית אֵל וַיֵּט אֶלְהָה בֵּית אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקֶּדֶם (יב, ח)

מדוע בחר אברהם אבינו לקבוע את משכנו דווקא בתווך, בין שתי ערים, ולא להתיישב בתוך אחת מהן?

* אברהם אבינו ראה בביתו שליחות של קירוב ולא רק מקום מגורים פרטי. כפי שמבאר ה'ספורנו', אברהם בחר בצומת דרכים מרכזי כדי להגיע ללבבות תושבי 2 הערים כאחד, ולפרסם את מציאות הבורא, כמאמר חז"ל: "שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל בריה".

* ה'חפץ חיים' מבאר שהשיקול הבלעדי שהנחה את אברהם בקביעת מקומו היה היכן יוכל לעבוד את ה' בצורה השלמה ביותר, ללמד אמונה ולהכניס אורחים.

* רבי זלמן סורוצקין מוסיף שאוהלו לא שימש כמעון שגרת, אלא משכן של תורה וקדושה שהאיר את חשכת העולם.

אָמְרִי נָא אֶחָתִי אֶתְּ לִמְעַן יִיטֵב לִי בְּעִבְרָךְ (יב, יג)

כיצד אברהם ביקש 'אמרי נא אחתי את' ל' לי, ולא חשש להכשיל את המצרים באיסור החמור של 'אשת איש'?

* הרמב"ן מבאר שאברהם פעל מתוך פחד טבעי ושגג בחוסר ביטחון שלם בה'.

* המלבי"ם מסביר שנקט ב"תכסיס", כדי להרוויח זמן. הוא סבר שבהיותה "אחותו" הפנויה, הם ינהלו מו"מ ממושך על מוהר כבד עד שיחמקו, ולא שיער שפרעה יקחנה מיד.

* השפתי חכמים מחדש שהוא הציג אותה כאשה שבעלה נטשה, והוא תר אחריו כדי לתת לה גט, וכך מנע מגע עמה.

* ה'כתב סופר' מבאר שבאותה שעה הותרו קשרי הנישואין, כדי להציל ממוות ומאיסור.

השאלות והתשובות מתוך ספרי 'תורתך שאלתי'
לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות

מעוניינים ברעיונות חינוכיים

מפרשת השבוע?

שלחו את המילה 'רעיון' למייל

Office@shaalti.co.il

באמת לומדים אותה!

סדרת הספרים שתהפוך את לימוד פרשת השבוע לחוויה משפחית מרתקת

בא להעשיר את השיח התורני בשולחן שבת עם כל המשפחה

המענה המקיף לשאלות הפרשה

השנה לא רק עוברים על הפרשה

או לחצו כאן

058-3213811

052-9453811 להזמנות: